

ทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546
ในการร่วมกิจกรรม ณ สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

ATTITUDE OF ELDERY TOWARDS THE RIGHTS OF ELDERY PARTICIPATED
IN ACTIVITIES AT THE PARKS IN BANGKOK ACCORDING TO THE ACT ON ELDERY
B.E. 2546 (2003 A.D.)

อุไรวรรณ รุ่งไธรัญ

Uraiwan Runghairun

สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Human Resources Institute of Thammasat University

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มาร่วมกิจกรรม ณ สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.9, อายุ 60-64 ปี ร้อยละ 41.5, การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.0, สถานภาพสมรส ร้อยละ 74.9, พักอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ร้อยละ 56.1, ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 62.8, มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 35.67 และมาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะเป็นประจำทุกวันตลอดสัปดาห์ ร้อยละ 20.9 สำหรับความรู้ต่อสิทธิผู้สูงอายุนั้น พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความรู้ปานกลาง มีความคิดเห็นต่อสิทธิอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่มีพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิอยู่ในระดับต่ำ (ไม่เคยใช้สิทธิ)

เมื่อทำการทดสอบระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า ผู้สูงอายุที่พำนักอาศัยอยู่คนเดียวมีระดับความรู้และพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิสูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ผู้สูงอายุที่มีความถี่ในการมาสวนสาธารณะบ่อยมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่ดีต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ และผู้สูงอายุที่มีความรู้สูงย่อมมีพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิสูงตามไปด้วย

คำสำคัญ: ทัศนคติของผู้สูงอายุ สิทธิผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

Abstract

The study had an objective to study on the attitude of towards the elderly rights according to The Act on Elderly B.E. 2546 in knowledge, feeling, and behavior to obtain the rights. The questionnaire was the tools to collect the data from the old people who were older than 60 years old who participated in the activities at the parks in Bangkok The sample group is 323 old people.

The study found that most of the old people were women, 53.9%. 41.5% were 60-64 years old. 34% had completed primary school level. Most of them, 74.9% were married. 62.8% of them were unemployed. 20.9% of them participated in the exercise activities in the park everyday. Regarding to the attitude towards the rights according to The Act on Older Persons B.E. 2556 (2003 A.D.), it was found that old people who participated in the activities at the parks in Bangkok had moderate knowledge of the rights, had strongly agreeable opinion, and had less behavior in rights accessibility (never exercise the rights).

Moreover, when testing with statistical significance at 0.5 level, the result was that the old people who lived alone have the higher knowledge and behavior level than those who lived with spouse and children. Old people who frequently come to the park had related to the positive attitude towards the rights of old people. Lastly, old people who had high level of knowledge would have the behavior to highly access the rights as well

Keywords: attitude of elderly, right of elderly, the act on elderly B.E. 2546

บทนำ

สังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และรวดเร็ว การเปลี่ยนผ่านทางโครงสร้างประชากร จากเกิดสูงตายสูงมาสู่การเกิดต่ำตายต่ำ ทำให้สังคมไทย เปลี่ยนจากสังคมเยาว์วัย สู่สังคมสูงวัย จากข้อมูลจำนวน ประชากรไทยในปัจจุบันและการคาดการณ์ในอนาคต ขององค์การสหประชาชาติ พบว่า ในปี 2014 ผู้สูงอายุ ของประเทศไทยมีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีมากถึงร้อยละ 12.59 และในปี 2050 สถานการณ์สังคมสูงวัยไทยในอนาคต จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (สถาบัน ประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556: 6) เพราะ จะมีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากร ทั้งหมด

การสูงวัยของประชากรจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่รัฐ

จะต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนเพื่อรองรับสังคมที่มี ระดับการสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มิฉะนั้น สังคมไทย ในอนาคตจะกลายเป็นสังคมที่มีแต่ความทุกข์ยาก ขัดแย้ง แย่งชิงทรัพยากร และอยู่กันอย่างไม่มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554: 1) จากสถานการณ์นี้จึงเป็นประเด็นสำคัญ ประเทศที่จะต้อง มีแผนการเตรียมการรับมือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ระบบการบริหารจัดการ การดูแลเรื่องต่างๆ จะต้อง ครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งหลักในการดำเนินการที่สำคัญ คือ การให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุนั่นเอง

สำหรับประเทศไทยได้มีการวางแนวทางเพื่อรองรับ สิทธิของผู้สูงอายุภายใต้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.2546 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุให้เป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในด้านสิทธิของผู้สูงอายุ นั้น มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุที่จะได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ บริการทางการแพทย์ และสาธารณสุข ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ และการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ซึ่งสิทธิต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นสิทธิที่มุ่งพัฒนาด้านกาย และด้านจิตใจของผู้สูงอายุ นอกจากนี้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ยังได้ให้สิทธิทางด้านสังคมและจิตวิญญาณ ได้แก่ การศึกษา ศาสนา การช่วยเหลือกรณี ถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย การจัดที่พักอาศัย การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณีอีกด้วย โดยคาดหมายว่า สิทธิต่างๆ จะช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง

จากผลการศึกษาตลอดหลายปีที่ผ่านมาเกี่ยวกับการรับรู้สิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่ผ่านมา (สุริยา แป้นสุชา, 2550; วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2553; สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2556; มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบทไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หรือมีความรู้บ้าง และมีพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีลักษณะกระตือรือร้นและใส่ใจด้านสุขภาพ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างเด่นชัดอย่างกลุ่มผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะว่า จะมีระดับความรู้ ความคิดเห็น และพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามพระราช

บัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับมาก

2. ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในเชิงบวก

3. ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับสูง

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมกำหนดเป็นกรอบแนวคิด โดยมีทฤษฎีและแนวคิด แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดความเป็นผู้สูงอายุ 2) ทฤษฎีทางสังคมในการปรับตัวของผู้สูงอายุ 3) หลักการและกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ดังนี้

1. **แนวคิดความเป็นผู้สูงอายุ** สำหรับการกำหนดว่าผู้สูงอายุเริ่มมีอายุเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยนั้นกำหนดว่า ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทย และมีอายุตั้งแต่ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546) ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมดแต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ องค์การอนามัยโลก จึงได้แย่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้น ดังนี้
  - 1) ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60-74 ปี
  - 2) คนชรา

(Old) มีอายุระหว่าง 75-90 ปี และ 3) คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

ปัจจุบันประเทศไทยกำหนดนิยามผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2546 และนิยามนี้ได้ใช้เป็นอายุที่เริ่มได้รับสิทธิต่างๆ จากทางราชการด้วย เช่น อายุเกษียณของข้าราชการ หรืออายุที่เริ่มได้รับเบี้ยยังชีพ

นอกจากนี้ นิเวการเดนมาร์กและคณะ (อัจฉรา ปัทมานวงค์ และกิติมา สุรสนธิ, 2554: 12) กล่าวถึงบุคลิกภาพในการปรับตัวของผู้สูงอายุ ซึ่งหากพิจารณา ลักษณะของผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะ ตามแนวคิดนี้จะเป็นบุคลิกภาพแบบพวกพ้องกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อมาแทนที่กิจกรรมที่สูญเสียไป (Reorganizer)

2. ทฤษฎีทางสังคมวิทยาในการปรับตัวของผู้สูงอายุ ทฤษฎีทางสังคมเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงแนวโน้ม บทบาท สัมพันธภาพ และการปรับตัวในสังคมของผู้สูงอายุ มีแนวคิดที่น่าสนใจ ได้แก่ ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) พัฒนาขึ้นโดย Robert Havighurst (พัชรี มนจิตร, 2552: 19) ในปี 1960 ได้อธิบายถึงสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ในทางบวก ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น สถานภาพและบทบาททางสังคมจะลดลง แต่บุคคลยังมีความต้องการทางสังคมเหมือนบุคคลในวัยกลางคน ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อความสุขและการมีชีวิตที่ดีเช่นเดียวกับวัยผู้ใหญ่ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจได้ สำหรับคำว่ากิจกรรมตามแนวคิดนี้ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติต่อตนเอง นั่นคือ กิจกรรมที่บุคคลปฏิบัติต่อเพื่อนฝูง ต่อสังคมหรือชุมชน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สูงอายุปฏิบัติจะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าและยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นๆ ของทฤษฎีนี้ได้อธิบายได้โดยสรุปว่า การมีกิจกรรมต่อสังคมของผู้สูงอายุจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ในส่วนของการวิจัยเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะ ดังนั้น ทฤษฎีทางสังคมที่จะอธิบายถึงลักษณะของกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลัก คือ ทฤษฎีกิจกรรม

3. หลักการและกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุนั้น เป็นหลักการสำคัญที่ใช้เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่ผู้สูงอายุทุกคนจะต้องได้รับการดูแลและผลักดันให้สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานดังกล่าว เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี (สุริยา แป้นสุขา, 2550: 21) โดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล หลักการ และกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ เช่น 1) สิทธิของผู้สูงอายุสหประชาชาติ มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีอิสรภาพในการพึ่งตนเอง มีส่วนร่วมในสังคม ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ระบุเกี่ยวกับการคุ้มครองและการให้สิทธิผู้สูงอายุในการได้รับสวัสดิการต่างๆ และการดูแลจากรัฐ รวมถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้ 3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ นับเป็นแผนพัฒนาฉบับแรกที่บูรณาการประเด็นผู้สูงอายุเข้ากับแผนพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อสังคมสูงวัย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีพึ่งตนเองได้ และมีหลักประกันที่มั่นคง 5) นโยบายรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ 2557 ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มินโยบายที่เกี่ยวข้องในด้านผู้สูงอายุ ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 มาตราที่ 11 เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิจัย เพราะเป็นกฎหมายที่ได้รับสิทธิของผู้สูงอายุไว้อย่างชัดเจน

โดยเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรองรับจากข้อกำหนดด้านสิทธิผู้สูงอายุจากทั้งรัฐธรรมนูญ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ได้ให้ความคุ้มครองและหลักประกันด้านสิทธิแก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ ในการเข้าถึงและการได้รับบริการสาธารณะ โดยมีรายละเอียดสิทธิของผู้สูงอายุ ดังนี้

1. บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สะดวกและรวดเร็ว
2. การศึกษา ศาสนา ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
3. การประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสม
4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม และการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย
5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการสาธารณะอื่นๆ
6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะ
7. การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
8. การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์หรือถูกทอดทิ้ง
9. การให้คำปรึกษา แนะนำ ดำเนินการในทางคดีหรือแก้ปัญหาครอบครัว
10. การจัดที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ตามความจำเป็น
11. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
12. การสงเคราะห์ค่าจัดการศพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการและกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ มีขึ้นเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิพื้นฐานของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรี และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยที่ในงานวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดกรอบการวิจัยเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ โดยยึดตามหลักพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 มีข้อกำหนด 12 ประการ ซึ่งรัฐจะต้องทำ

หน้าที่จัดสรรและปฏิบัติให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติ

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพียงครั้งเดียว (One-Shot Case Study) จากแบบสอบถาม (Questionnaire)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรสูงอายุที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มาออกกำลังกายหรือร่วมกิจกรรมที่สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขั้นแรก ทำการเลือกสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนผู้ใช้บริการต่อวันมากกว่า 1,000 คน (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร, 2555: 264) จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ 1) สวนจตุจักร 2) สวนวชิรเบญจทัศ 3) สวนเสรีไทย 4) สวนลุมพินีวัน 5) สวนหลวง ร.๙ 6) สวนสราญรมย์ 7) สวนรมณีนาถ และ 8) สวนสันติภาพ

ขั้นที่สอง หาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนแน่นอน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n แทนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการจะสุ่ม โดยกำหนด 30% เช่น .30

Z แทน ความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 95% ซึ่งเป็นระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96

e แทนสัดส่วนในการคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (e = .05)

จากสูตรข้างต้นแทนค่าในสูตรได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณเท่ากับ 323 คน

ขั้นตอนที่สาม การสุ่มแบบบังเอิญ โดยเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มาออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมที่สวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 8 แห่ง กำหนดสัดส่วนเท่าๆ กัน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนการเก็บกลุ่มตัวอย่าง

	ชื่อสวนสาธารณะ	เขต	จำนวน (คน)
1	สวนจตุจักร	จตุจักร	43
2	สวนวชิรเบญจทัศ	จตุจักร	40
3	สวนเสรีไทย	บึงกุ่ม	40
4	สวนลุมพินี	ปทุมวัน	40
5	สวนหลวง ร.๙	ประเวศ	40
6	สวนสราญรมย์	พระนคร	40
7	สวนรมณีนาถ	พระนคร	40
8	สวนสันติภาพ	ราชเทวี	40
	รวม		323

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 อันประกอบด้วยความรู้ ความคิดเห็น และพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7040 (ความรู้), .9262 (ความคิดเห็น), .7471 (พฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test,

F-test และ Pearson's correlation ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

แบ่งระดับของความคิดเห็น / พฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ ออกเป็น 3 ระดับ ด้วยมาตรวัดแบบช่วง (Interval Scale) โดยใช้ Likert Scale 3 ระดับ กำหนดให้คะแนน

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง / เข้าถึงสิทธิเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน

- เห็นด้วยปานกลาง / เข้าถึงสิทธิบ้างบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

- ไม่เห็นด้วย / ไม่เคยเข้าถึงสิทธิเลย ให้ 1 คะแนน จากนั้นนำผลรวมของคะแนนในการวัดระดับความคิดเห็นที่มีต่อสิทธิ / พฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 มาหาค่าเฉลี่ย โดยกำหนดอันตรภาคชั้น หรือความกว้างของชั้นคะแนนแต่ละชั้น

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนที่น้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{3 - 1}{3} = 0.66 \end{aligned}$$

ดังนั้น ความกว้างของชั้นเท่ากับ 0.66 แล้วนำมาจัดระดับค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 คะแนน ถือว่าไม่เห็นด้วย / ไม่เคยเข้าถึงสิทธิเลย

- ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 คะแนน ถือว่าเห็นด้วยปานกลาง / เข้าถึงสิทธิบ้างบางครั้ง

- ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 คะแนน ถือว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง / เข้าถึงสิทธิเป็นประจำ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล 2) ผลการศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติ

ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยนำเสนอในรูปแบบของความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ผลการทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบ t-test, F-test และ Pearson's Correlation

1) ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	174	53.9
ชาย	149	46.1
อายุ		
60-64	134	41.5
65-69	92	28.5
มากกว่า 70 ปี	97	30.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	106	34.0
ม.ต้น	53	17.0
ม.ปลาย (ปวช.)	52	16.7
ปริญญาตรี	91	29.2
สูงกว่าปริญญาตรี	10	3.2
สถานภาพสมรส		
โสด	62	19.2
สมรส	242	74.9
หย่าร้าง	19	5.9
ลักษณะการอยู่อาศัย		
อยู่คนเดียว	20	6.3
อยู่กับคู่สมรสเพียงลำพัง	48	15.0
อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน	179	56.1
อยู่กับบุตรหลาน	36	10.3
อยู่กับญาติ	39	11.9

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
การประกอบอาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	203	62.8
ประกอบอาชีพ	120	37.2
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,001	57	33.33
10,001-20,000	61	35.67
มากกว่า 20,000	53	31.00
ความถี่ในการมาสวนสาธารณะต่อสัปดาห์		
ระบุจำนวนเลข.....		
1 (1 ครั้งต่อสัปดาห์)	19	6.3
2 (2 ครั้งต่อสัปดาห์)	41	13.6
3 (3 ครั้งต่อสัปดาห์)	50	16.6
4 (4 ครั้งต่อสัปดาห์)	29	9.6
5 (5 ครั้งต่อสัปดาห์)	67	22.3
6 (6 ครั้งต่อสัปดาห์)	17	5.6
7 (7 ครั้งต่อสัปดาห์)	78	25.9

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยนำเสนอในรูปแบบของความถี่ร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.9 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.1 ส่วนใหญ่อายุ 60-64 ปี ร้อยละ 41.5 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.0 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 74.9 ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ร้อยละ 56.1 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 62.8 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 35.67 และมาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะด้วยการออกกำลังเป็นประจำทุกวันตลอดสัปดาห์ ร้อยละ 25.9

2) ผลการศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุที่มาร่วมทำกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร (รายละเอียดดูในรายงานวิจัย)

ตารางที่ 3 แสดงทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

สิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546	ทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิ							
	ความรู้*		ความคิดเห็น			พฤติกรรม		
	มีความรู้ (ร้อยละ)	ไม่มีความรู้ (ร้อยละ)	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ
1. ได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น	70.90	29.10	2.78	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.87	.80	บ้างบางครั้ง
2. ได้รับการช่วยเหลือด้านค่าโดยสาร ยานพาหนะตามความเหมาะสม	62.80	37.20	2.79	.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.20	.86	บ้างบางครั้ง
3. ได้รับการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ	58.40	41.60	2.73	.56	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.88	.87	บ้างบางครั้ง
4. ได้รับการบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ	46.90	53.10	2.70	.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.70	.82	บ้างบางครั้ง
5. ได้รับการพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน	36.60	63.40	2.48	.77	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.27	.57	ไม่เคยเลย
6. ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	35.90	64.10	2.69	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.84	.53	เป็นประจำ
7. ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ หรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม	26.60	73.40	2.44	.74	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.26	.55	ไม่เคยเลย
8. ได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี	23.90	76.10	2.64	.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.13	.45	ไม่เคยเลย
9. ได้รับการให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางแก้ไขปัญหาครอบครัว	23.40	76.60	2.76	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.19	.47	ไม่เคยเลย
10. ได้รับการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต	19.40	80.60	2.48	.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.16	.46	ไม่เคยเลย
11. ได้รับการช่วยเหลือในกรณีที่ได้รับอันตรายจากการถูกรุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง	14.90	85.10	2.76	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.16	.49	ไม่เคยเลย
12. ได้รับการจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง	13.60	86.40	2.60	.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.11	.42	ไม่เคยเลย

* คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ เท่ากับ 6 ข้อ (จากคะแนนเต็ม 12 ข้อ)

จากตารางที่ 3 พบว่า ในด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุ ในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น ร้อยละ 70.90 มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม ร้อยละ 62.80 ด้านได้รับการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ร้อยละ 58.40 ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความรู้ที่น้อยที่สุดคือ ด้านการได้รับการจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ร้อยละ 13.60 เท่านั้น

ในด้านความคิดเห็น ภาพรวมมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีพิจารณาข้อคำถามที่มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด 3 ลำดับแรกคือ หากฉันถูกทอดทิ้ง ฉันควรได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ค่าเฉลี่ย 2.81 รองลงมาคือ ฉันคิดว่าการลดหย่อนค่าโดยสารครั้งราคา ค่าเฉลี่ย 2.79 และฉันคิดว่าการจัดทางเดินที่มีราวจับ โตะ ที่นั่งให้สำหรับผู้สูงอายุในสถานที่ราชการ ทำให้ฉันสามารถใช้บริการได้สะดวกสบาย ค่าเฉลี่ย 2.78 ตามลำดับ

ในด้านพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ ภาพรวมมีระดับพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่เคยเลย สำหรับการเข้าถึงสิทธิบ้างบางครั้ง ได้แก่ ได้รับการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขจะได้ความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษเมื่อไปสถานที่ราชการ ได้ใช้งานห้องน้ำสำหรับคนชรา แก้วน้ำเฉพาะทางเดินที่มีราวจับ ใช้สิทธิ์ลดค่าโดยสารยานพาหนะครั้งราคา และใช้สิทธิยกเว้นหรือลดค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ โดยมีเพียงข้อคำถามข้อเดียวที่มีระดับการเข้าถึงสิทธิเป็นประจำ คือ ฉันได้รับการช่วยเหลือเบี้ยยังชีพครบทุกเดือนตั้งแต่ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย 2.81

3) ผลการทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่จำแนกตามตัวแปร โดยใช้สถิติทดสอบ t-test, F-test และ Pearson's Correlation

จากการทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามตัวแปรนั้น ไม่พบว่า ตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส การประกอบอาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อทัศนคติต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ ทั้งในด้านความรู้ ความคิดเห็น และพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิ

สำหรับตัวแปร ลักษณะการอยู่อาศัย รายได้ต่อเดือน และความถี่ในการมาสวนสาธารณะ พบว่า ส่งผลต่อทัศนคติต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ สรุปรายละเอียดดังนี้

- ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว มีความรู้และพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ แตกต่างจากผู้สูงอายุที่อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน หรืออยู่กับญาติ (p-value = .013 (ความรู้)) (p-value = .023 (พฤติกรรม))

- ผู้สูงอายุที่มีระดับความถี่ในการมาสวนสาธารณะ มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ ในเชิงบวก (p-value = .003, r = .223) กล่าวคือ ยิ่งมาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะบ่อย ยิ่งมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อความคิดเห็นต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ

และจากการทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ Pearson's Correlation ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า ระดับความรู้ในสิทธิผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิฯ (p-value = .000, r = .358) กล่าวคือ หากมีระดับความรู้ในสิทธิผู้สูงอายุสูง จะมีพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ สูงตามไปด้วย และในทางกลับกัน หากผู้สูงอายุมีระดับความรู้ในสิทธิผู้สูงอายุต่ำ ก็จะมีพฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุต่ำไปด้วยนั่นเอง

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง อายุ 60-64 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส พักอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง

10,001-20,000 บาท และมาร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะ ด้วยการออกกำลังเป็นประจำทุกวันตลอดสัปดาห์ สำหรับ ความรู้ต่อสิทธิผู้สูงอายุ นั้น พบว่า ผู้สูงอายุ มีระดับความรู้ ปานกลาง มีความคิดเห็นต่อสิทธิอยู่ในระดับเห็นด้วย อย่างยิ่ง แต่มีพฤติกรรม การเข้าถึงสิทธิอยู่ในระดับต่ำ (ไม่เคยใช้สิทธิ) นอกจากนั้นเมื่อทำการทดสอบระดับ นัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว มีความรู้และพฤติกรรม การเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุ สูงกว่า ผู้สูงอายุที่อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน หรืออยู่กับญาติ ผู้สูงอายุที่มีระดับความถี่ในการมาสวนสาธารณะมีผลต่อ ระดับความคิดเห็นต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ ในเชิงบวก และยิ่งระดับความรู้ในสิทธิผู้สูงอายุสูง ยิ่งมี พฤติกรรม การเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ สูงตามไปด้วย

สมมติฐานที่ 1 ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวน สาธารณะของกรุงเทพมหานครมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับมาก จากผลการทดสอบ ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ที่อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.42 อาจเนื่องมาจากว่าในการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุนั้น ไม่มีการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความคิดเห็นกันในเรื่อง สิทธิผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้สูงอายุถึงแม้จะมีกิจกรรมทำร่วมกัน หรือมีการออกมาพบปะสังสรรค์ภายนอกก็ไม่ได้มีการให้ ความรู้ในเรื่องสิทธิดังกล่าว และจากผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่น่าสนใจที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิที่คลาดเคลื่อนไป ได้แก่ การสงเคราะห์ ในการจัดการศพตามประเพณี แต่เงื่อนไขแต่ละครั้ง ในการจ่ายต่างกันไป ตามปีที่ประกาศ เช่น ปี พ.ศ. 2547 จ่ายให้กับผู้สูงอายุที่เสียชีวิตที่มีฐานะยากจน, ปี พ.ศ. 2552 จ่ายให้กับผู้สูงอายุที่เสียชีวิตทุกคน, ปี พ.ศ. 2557 จ่ายให้ กับผู้สูงอายุที่เสียชีวิตมีฐานะยากจนและอยู่ในครัวเรือน ที่ยากจนตามเกณฑ์ จปฐ.หรือยากจนจริงๆ ที่ต้องมี หนังสือรับรองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้ายื่นเรื่องภายใน 16 ต.ค. 57 ให้จ่ายตามหลักเกณฑ์ปี 52 ถ้าหลังจากนั้น จ่ายตามเกณฑ์ปี 57) ดังนั้น สิทธิผู้สูงอายุใดๆ ที่มีการ

ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับทราบทั่วกัน และผลจากข้อเสนอแนะ ที่ได้จากแบบสอบถามและการพูดคุยกับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ ให้เห็นว่า ไม่ค่อยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ ผู้สูงอายุ ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน ในสวนสาธารณะ เป็นต้น

สมมติฐานที่ 2 ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวน สาธารณะของกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในเชิงบวก จากผลการทดสอบพบว่า ยอมรับสมมติฐานผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเชิงบวก หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกิจกรรม (อัจฉรา ปัทมพรานวงศ์ และกิติมา สุรสนธิ, 2554) ที่ว่า กลุ่มผู้สูงอายุ มีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อความสุขและ การมีชีวิตที่ดีเช่นเดียวกับวัยผู้ใหญ่ และสามารถเข้าร่วม กิจกรรมที่ตนเองสนใจได้ ก็จะทำให้มีสังคมที่เปิดกว้าง และอาจทำให้มองเรื่องสิทธิตามพระราชบัญญัติเป็นเรื่อง ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนผู้สูงอายุ คนอื่นๆ นอกจากนี้ ผลจากข้อเสนอแนะที่ได้จาก แบบสอบถามผู้สูงอายุได้ให้ความเห็นว่า สิทธิต่างๆ ที่รัฐ ออกมาตรการต่างๆ นั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่อยากให้สิทธิ ผู้สูงอายุให้ผู้มีฐานะยากจน รายได้น้อย คนเร่ร่อนมากกว่า ให้กับผู้สูงอายุทุกคน เพราะตนเองมีฐานะพอสมควร สามารถดูแลตนเองได้ ซึ่งในงานของสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์ (2556) ที่วิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุ ประเด็นด้านรายได้เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อ การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุ ด้านสุขภาพ และ ด้านที่อยู่อาศัยเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ แต่สิ่งที่น่าสนใจ คือ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีความเห็นด้วย อย่างยิ่งในการมีการจัดหางาน และฝึกอาชีพ แต่จากการ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมกลับพบว่า ผู้สูงอายุไม่มีความคิดที่ อยากจะทำงานอีกต่อไปแล้ว ให้เหตุผลว่า ตนเองทำงาน มาทั้งชีวิต เมื่ออายุมากแล้วก็อยากหยุดพักมากกว่า อยากรีไทร์ตาม ผู้สูงอายุบางคนมีความเห็นว่า ตนเองยัง อยากรทำงานอยู่ เพราะอยากมีรายได้ไว้เลี้ยงตนเองและ

จนเกือบครบครัว แต่งานสำหรับผู้สูงอายุในไทยหาทำไม่ได้ง่ายนัก ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงานรองรับสิทธิผู้สูงอายุตาม พรบ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ประจำปีงบประมาณ 2554-2555 ที่พบว่า การประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุที่กระทรวงแรงงานได้ประกาศไว้ สถานประกอบการไกลจากที่พักอาศัยทำให้ผู้สูงอายุไม่สะดวกเดินทาง ตำแหน่งงานว่างที่นายจ้างต้องการไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2556) ดังนั้น งานที่จัดหาให้กับผู้สูงอายุที่เหมาะสมจะต้องมีความยืดหยุ่น ทั้งในด้านเวลาการทำงานและสถานที่การทำงานจะต้องใกล้บ้านงานไม่หนักเกินไปจนมีผลกระทบต่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 3 ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับสูง จากผลการทดสอบ ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ที่อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.42 นั้นอาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิอื่นๆ จึงทำให้ไม่สามารถรับสิทธิต่างๆ ได้ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2548, 2550) ที่ระบุว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้ารับบริการเนื่องมาจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุริยา แป้นสุชา (2550) ว่า ระดับการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับต่ำ และมีผลจากการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ พฤติกรรมการเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุมีเพียงข้อเดียวเท่านั้น ที่ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเข้าถึงเป็นประจำ คือ การได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นเพราะว่านโยบายเบี้ยยังชีพเป็นนโยบายที่มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ก่อนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและทั่วถึงมากกว่าการดำเนินสิทธิด้านอื่นๆ และประกอบกับเป็นข้อมูลที่มีการเผยแพร่ออกข่าวประชาสัมพันธ์มากที่สุด เพราะเป็นนโยบายสำคัญของการเมืองที่จะกำหนดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ

และเป็นประเด็นหลักที่รัฐบาลให้ความสนใจ (อุไรวรรณ รุ่งไธรัญ, 2557)

พฤติกรรมกรเข้าถึงสิทธิที่ผู้สูงอายุเข้าถึงน้อย ได้แก่ 1) มีการจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง คือ ช่วยเหลือไม่เกินวงเงินครั้งละ 2,000 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง / คน / ปี 2) มีการให้การช่วยเหลือเป็นเงินตามความจำเป็นและเหมาะสมเป็นค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม หรือค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้น เท่าที่จ่ายจริง 3) การสงเคราะห์งานศพตามประเพณี ซึ่งทั้งสามข้อนี้เป็นสิทธิสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจน ยากไร้ ต้องถูกหน่วยงานของรัฐประเมินแล้วว่า อยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน และอยู่ในฐานข้อมูล จปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน) ซึ่งเมื่อพิจารณารายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าเส้นความยากจน 2,492 บาทต่อเดือน (สำนักพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม, 2557) โดยในประเด็นเหล่านี้ทำให้สังคมไทยถูกมองว่า สิทธิที่ให้กับผู้สูงอายุนั้นไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุทั้งหมด อีกทั้งรูปแบบยังเน้นการสงเคราะห์มากกว่าการให้บริการตามสิทธิที่พึงได้รับ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2548, 2550) ดังนั้น ในการขยายสิทธิให้ครอบคลุมและดำเนินเพื่อผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรีตามเจตนารมณ์สิทธิเพื่อผู้สูงอายุ (รัฐธรรมนูญ, 2550; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550; คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552; สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2553) ควรจะต้องให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิทธิที่รัฐจะจัดทำให้เพื่อให้ตรงกับความต้องการ และสภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งนี้จากข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามผู้สูงอายุได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า ควรต้องเร่งการประชาสัมพันธ์ให้ออกในสื่อสาธารณะมากขึ้น และควรเพิ่มจุดบริการให้กับผู้สูงอายุในการติดต่อราชการต่างๆ ให้เป็นในลักษณะ one stop service

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้รับทราบมากขึ้น เพราะผู้สูงอายุยังมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามพระราชบัญญัติอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และ

ควรมีช่องทางที่เป็นเชิงรุกมากขึ้นในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2. ควรมีช่องทางบริการผู้สูงอายุในลักษณะศูนย์รวม (One Stop service) เพื่อความคล่องตัวและให้ลดขั้นตอนการติดต่อประสานงานในการใช้สิทธิ

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสัย.
- พัชรี มนจิตร. (2552). *ทัศนะต่อแนวทางการพิทักษ์สิทธิตนเองของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546: กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุเขตกรุงเทพมหานครในเครือข่ายสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2556*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (2550). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ. (2553). *การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2548). *รายงานการวิจัยโครงการผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). *ศูนย์อ่อนนุชประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน: กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อบบี้.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และวรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2551). *การเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ของผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ก๊อบบี้ (ประเทศไทย) จำกัด.
- สถาบันประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2556). *มิเตอร์ประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2557, จาก www.thailandometers.mahidol.ac.th
- สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์. (2556). การเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุของประชากร. *วารสารประชากรศาสตร์*, 29(1), 72.
- สุรียา แป้นสุขา. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546: กรณีศึกษาเขตเทศบาลตำบลศรีพนา อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). *ยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขา: ด้านสังคมผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2558, จาก www1.nrct.go.th/downloads/ps/seminar_13-03-2012/group9.pdf

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10* (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2555). *สถิติกรุงเทพมหานคร ปี 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2553). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2556). *รายงานผลการดำเนินงานรองรับสิทธิผู้สูงอายุตาม พรบ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ประจำปีงบประมาณ 2554-2555*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- อัจฉรา ปันพานวงศ์ และกิติมา สุรสานธิ. (2554). *การสื่อสารและการปรับตัวของผู้สูงอายุในเมือง*. รายงานการวิจัย ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุไรวรรณ รุ่งไธรัญ. (2557). คอลัมน์ Thailand Human Vision: การพัฒนาสวัสดิการสังคมในบริบทประชาคมอาเซียน: ข้อพิจารณาสำหรับการปฏิรูปกฎหมายสวัสดิการสังคมและแรงงาน. *วารสาร HR Intelligence*, 9(2).

Translated Thai References

- Bureau of Empowerment for Older Persons. (2010). *The Act on the Elderly, B.E. 2546 (2003 A.D.) 1st Revised of 2010*. Bangkok: Theppenvanich Printing. [in Thai]
- Bureau of Empowerment for Older Persons. (2013). *Report of Operations Support according to the Elderly, B.E.2546 (2003 A.D.) Seniors 2011-2012 Fiscal year*. Ministry of Social Development and Human Security. [in Thai]
- Constitution of The Kingdom of Thailand 2007. (2007). Bangkok: TCT Printing. [in Thai]
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2014). *Situation of the Thai Elderly 2014*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. [in Thai]
- Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2013). *Miter of Thailand*. Retrived July 8, 2013, from www.thailandometers.mahidol.ac.th [in Thai]
- Kumruangrit, S. (2013). The Preparation for Old Age of Thai Population. *Journal of Demography*, 29(1), 72. [in Thai]
- Monajit, P. (2009). *Opinion on self advocate to the Elderly Act B.E. 2003: the case study Bangkok's Elderly Club, the Age Net of Senior Citizens Council of Thailand*. Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- National Research Council of Thailand. (2011). *Strategic Research Sectors: the aging society*. Retrived March 20, 2015, from www1.nrct.go.th/downloads/ps/seminar_13-03-2012/group9.pdf [in Thai]

- Office of National Economies and Social development Board. (2007). *The National Social and Economic Development Plan issue 10 (2007-2011)*. Bangkok: The Prime Minister's Office. [in Thai]
- Pansuka, S. (2007). *Factors influencing on accessibility to social welfare service for the elderly people in Sri Phana Community, Seka District, Nong Khai Province in the Act of Elderly People Legistration in B.E. 2546*. Faculty of Social Administration, Thammsat University, Bangkok. [in Thai]
- Panthanuwong, A. & Surasonthi, K. (2011). *Communication and adaptation of the elderly in the Bangkok*. Supported by Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- Prachuabmoh, V. et al. (2010). *The review and synthesis of knowledge for the Thai Elderly 2002-2007*. Bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. [in Thai]
- Runghairun, U. (2014). Column Thailand Human Vision: The development of social welfare in the context of ASEAN: Considerations for the Reform Law of Social Welfare and Labor. *Journal of HR Intelligence*, 9(2). [in Thai]
- Social Data-based and Indicator Development Office, Office of National Economies and Social development Board. *The report analyzes the situation of poverty and inequality in Thailand 2012*. Bangkok: The Prime Minister's Office. [in Thai]
- Strategy and Evaluation Department Bangkok Metropolitan Administration. (2012). *2012 Statistical Profile of Bangkok Metropolitan Administration*, Bangkok. [in Thai]
- The National Committee for the Elderly. (2010). *Ministry of Social Development and Human Security. The 2nd National Plan on The Elderly (2002-2021), 1st Revised of 2009*. Bangkok: Theppenvanich Printing. [in Thai]
- Wanichbuncha, K. (2009). *Statistic for Research*. (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Yodphet, S. (2005). *Family caregiver of older persons*. Bangkok: Thammasat Printing. [In Thai]
- Yodphet, S. (2007). *Center for the Elderly Community: implementation mechanism for sustainability*. Bangkok: Mister Copy Printing. [in Thai]
- Yodphet, S. & Meankerd, W. (2008). *The Access to the Right According to the Elderly Act B.E. 2546 of The Elderly*. Bangkok: Mister Copy Printing. [in Thai]

Name and Surname: Uraiwan Runghairun

Highest Education: Master of Arts (Mass Communication), Thammasat University

University or Agency: Human Resources Institute of Thammasat University

Field of Expertise: New Media, Aging

Address: 8th Fl. Anekprasong 1 Building, 2 Phrachan Rd., Bangkok 10200